

Íngrid Guardiola, directora del Bòlit

«El repte és treballar un concepte sense ser moralistes; aquí és on hi ha el risc»

Text > CRISTINA MASANÉS

Doctora en humanitats, professora de la Universitat de Girona, assagista, realitzadora audiovisual i, des del maig de 2021, directora del Bòlit, Centre d'Art Contemporani de Girona.

Els seus llibres *L'ull i la navalla: Un assaig sobre el món com a interfície* (Premi Crítica Serra d'Or d'assaig) i *Fils: Cartes sobre el confinament, la vigilància i l'anormalitat*, coescrit amb Marta Segarra, dissectionen amb una mirada crítica les relacions entre cultura, tecnologia i formes de vida avui dia.

>> *Ingrid Guardiola al Bòlit.* (Foto: DAVID BORRAT)

Fa un any i mig que vau començar a dirigir el Bòlit, després d'un concurs que us hi ha de mantenir fins al 2025. És bon moment per començar a fer un primer balanç? Com han encaixat les expectatives en el principi de realitat?

Em tinc per una persona molt poc programàtica i, entre cometes, inconscient; una arqueòloga del present que, a la manera de Benjamin, va fent palades a les palpentes. Vull dir que m'agraden els reptes: els assumeixo i intento no mesurar-ne gaire les conseqüències per no fer-me enrere. Llavors m'hi poso a fons, i aquí sí que soc metòdica i exhaustiva. Havia estat disset anys en el món de la gestió cultural, sobretot al CCCB, però també al Teatre Lliure, al Mercat de l'Audiovisual de Catalunya, a l'Institut de Cultura de Barcelona... Era una gestió vinculada a la creació i la programació de continguts que no entrava a fons en la gestió administrativa, que és la que ara fonamentalment m'ocupa. Quant a les expectatives, em pensava que seria una direcció més artística i hi ha molta part de gestió nua i crua, molt seca i tècnica, que s'ho menja quasi tot.

Encara que no tot...

No. M'interessa molt treballar des de la recerca i el pensament, i en projectes no tancats i enllaunats d'entrada, fer-los créixer i posar reptes intel·lectuals damunt la taula. Conjuguar un comissari i uns artistes a veure com poden treballar un tema o proposar-lo a uns comissaris i fer-lo créixer d'una forma més especulativa.

Fins ara heu posat en circulació conceptes que ens ajuden a desxifrar el món d'avui, com el *narcocapitalisme* o les *petromasculinitats*. Això és tot un regal.

No obstant això, no voldria fer exposicions il·lustratives, d'aquelles que diuen «ara il·lustrarem aquest concepte». El repte és treballar un concepte sense ser moralistes; aquí és on hi ha el risc. Per exemple, a l'exposició dels narcohumanistes es van voler oferir diferents aspectes sobre la nostra relació amb la farmacopea sense jutjar si eren bons o dolents. Es tracta d'oferir dispositius, pràctiques, maneres de veure el món que et generin sensacions contradictòries.

Heu portat noms com Raül Garrigasait, Laurent de Sutter, Joan Fontcuberta, Cara Daggett i l'any vinent tindrem la gran Hélène Cixous. Heu obert una línia de pensament en aliança amb la Universitat de Girona?

Aquesta és una línia nova que hem obert, tot i que és una mica anar picant pedra. La idea és mantenir la relació amb la Universitat i també amb la Càtedra Ferrater i Mora, amb la qual farem una acció o dues l'any, i també amb La Mercè, amb la qual farem dos petits cicles anuals de Bòlit Pensament, a la tardor i a la primavera.

«Centre de creació, d'investigació, de pensament i de vida pública», això expliqueu al vostre web sobre els fonaments del Bòlit. Els primers quasi

se suposen, però us volia demanar per aquesta «vida pública».

La vida pública l'he plantejat a través de les diferents maneres d'apropar-se al fet artístic i des dels projectes d'educació i mediació. Es tracta de vehicular el discurs artístic a través de col·lectius que habitualment no tenen relació amb l'art o fer que gent de procedències molt diferents pugui compartir un mateix diàleg. Això ho hem fet amb les activitats de mediació, educació i visites guiades, en què ens adrecem a col·lectius amb unes necessitats molt diverses. També ho fem amb totes les activitats paral·leles. La vida pública també és oferir altres temes pel que fa a agenda i propostes, uns continguts que crec que afecten o travessen la gent d'una manera o d'una altra.

>> *Íngrid Guardiola al Bòlit de la plaça del Pou Rodó. (Foto: DAVID BORRAT)*

>> Al Festival Surpas amb Matias Kauppi, el 2010.
(Foto: ARXIU ÍNGRID GUARDIOLA)

>> Amb Javier Pérez Andújar a L'hora del lector, el 2011. (Foto: ARXIU ÍNGRID GUARDIOLA)

On n'heu après? Quins llocs teniu com a referents?

Al CCCB vaig aprendre molt, sobretot al Departament d'Audiovisuals, que era un element perifèric. Alguns el consideraven un departament tècnic i vam lluitar molt per convertir-lo en un productor de continguts. Fins i tot dins l'estructura, no tothom ho entenia. Hi vaig aprendre molt, i ara el repté és com fer això sense l'estructura ni els recursos. També aprenc molt de les entitats petites, de Rizoma, de La Volta, de Nyamnyam... M'agraden molt els llocs petits, on hi ha pocs diners però les idees són molt fortes i els riscos i els reptes creixen en paral·lel a aquesta llibertat de base. Per a mi aquests són els referents, els petits i locals que tinc al voltant. També hi ha un altre espai referent per a mi: la Fundación Cerezales de Lleó, on han decidit prescindir dels indicadors quantitativs i s'han concentrat molt a oferir una mirada territorial i ecologista (un punt de vista molt situat), i d'aquesta manera s'han convertit en un projecte realment singular.

Quanta gent sou al Bòlit?

Una directora rotativa, dues tècniques de cultura i una administrativa; ara mateix hi ha una persona amb un contracte de tres anys. I llavors tota la gent de l'Ajuntament (Servei de Cultura, l'Anna de neteja, el personal vigilant de sala de l'empresa que va guanyar el concurs...), però no formen part de l'equip central de gestió del projecte.

Per la magnitud del projecte, és clar que hauríem de ser més.

Li cal un edifici, al Bòlit?

Que hi hagi tres espais no ajuda gens, ho fa tot molt dispers. El Bòlit de Pou Rodó és un espai molt de tipus galeria, hi ha moltes coses que ja no hi pots plantejar perquè és petit. Un altre tema és la mediació: aquí en podem fer, però al Bòlit de Sant Nicolau l'hem de delegar al personal de sala, i al de la Rambla directament no en tenim. Vaig presentar un projecte en què l'hospitalitat, les cures i la comunitat tenien un paper, i es fa molt difícil tirar-lo endavant perquè estructuralment està molt fragmentat i atomitzat. Tampoc hi ha espais de reunió en què la socialització es pugui donar amb un grup més nombrós o amb trobades d'una freqüència recurrent o d'una certa durada. «Pensar en la comunitat» té un punt abstracte i fins i tot naïf; si hi penses massa, caus en un populisme amorf, si no hi penses, t'acabes entotsolant i deixant de fer una funció pública que és molt important. S'ha de trobar un terme mitjà. En el meu projecte la base era l'ecosistema i el diàleg. El diàleg és la base comunitària, no el recompte de persones, tot i que no perdem mai de vista com fer-ho per arribar a la gent sense caure en concessions o fórmules, com podria ser portar personatges més coneguts o més polèmics, o buidant l'espai perquè hi entrin els joves, o només donant resposta als temes

que estan més de moda. Són estratègies vàlides, però que no casen amb el nostre projecte. Un centre d'art fa de microclima dels interessos d'una època, però també recull ingredients transhistòrics, que són els que tenen un caràcter més íntim i reflexiu.

Sabem que teniu molt en compte incorporar-hi col·lectius de la ciutat. És així?

Una cosa és l'accessibilitat o l'accés de col·lectius que normalment no van a espais d'art i l'altra és l'educació, encara que les dues són bàsiques. Quant a la primera (això ho va començar Carme Sais, jo només n'he recollit el guant), funciona molt bé. Per exemple, treballem amb la comunitat Sigtus de persones sordes; venen a totes les exposicions i són els més participatius, i

La base és l'ecosistema i el diàleg. Un centre d'art fa de microclima dels interessos d'una època, però també recull ingredients transhistòrics, que són els que tenen un caràcter més íntim i reflexiu.

>> El 2019, a Buenos Aires, amb Marina Garcés i Eduardo Grüner.
(Foto: ARXIU ÍNGRID GUARDIOLA)

a més, n'aprenc molt, de com reben les coses; i amb el centre El Cercle de gent neurodiversa. Ara començarem amb el col·lectiu d'autistes Els Til·lers. Anem captant grups molt diferents, des dels veïns del barri fins a col·lectius com la Sorellona, del sector ambiental. I per descomptat, també rebem moltes visites de grups escolars de Girona i de la província, de primària i secundària, a banda d'estudiants d'història de l'art o de belles arts. A l'exposició «Insectòdrom» va venir un grup de literatura de l'IES Sobrequés que llegien *La metamorfosi* de Kafka. Va ser molt guapo mirar l'exposició que jo mateixa havia acompanyat posant-la en relació amb el text de Kafka, que conec bastant bé. Ja vàrem quedar que ens aniríem informant per intentar lligar les seves lectures amb el que anem fent al Bòlit.

I l'educació?

Quant a educació, mantenim el Bòlit Mentor, que és un projecte d'artistes en residència a instituts de secundària (de moment, quatre), i aquest estiu hem començat el projecte Segona Residència, un programa pilot de tallers d'art a tres places de Girona i una de Salt, unes places força tenses i amb molta vida social, cosa que és tot un repte. El fem conjuntament amb La Volta i en col·laboració amb Les Bernardes. I a l'octubre comencem un projecte nou, el Nexes, amb l'Escola Carme Huguet, que és de màxima complexitat: una residència de dos artistes al centre per formar els mestres i dinamitzar l'esco-

la des del punt de vista de l'art. Serà un repte socioeducatiu. Hi treballem amb l'Àrea d'Educació de l'Ajuntament, en la qual hi ha un personal tècnic molt potent. D'aquesta manera serem a primària, a secundària i al carrer. I també tenim rutes fixes, com la ruta de l'art urbà, que moltes escoles ens demanen. Aquest any hem tingut un boom de visites guiades i de públic que ve de fora.

Se solen aplicar als espais d'art uns criteris de valoració qualitius procedents d'àmbits que no tenen res a veure amb el fet artístic, com ara el nombre dels visitants que ha tingut una exposició. Ens calen uns altres indicadors?

Segur! La Fundació Cerezales, per exemple, va convèncer el patronat que els indicadors qualitius no servien. I en el món de l'art, això els ha situat com un centre de referència a l'Estat espanyol. A final d'any entregues les memòries als teus finançadors, que en el nostre cas són l'Ajuntament, la Generalitat (OSIC), la Diputació de Girona i la Fundació Banc Sabadell. Es faria quasi impossible no tenir indicadors quantitius. Paradoxalment, la Cerezales, sent una fundació privada, ho pot fer i, en canvi, el Bòlit, sent una institució pública, no pot. És una pena, ja que els indicadors quantitius tampoc expliquen del tot la magnitud del projecte. Per exemple, durant Temps de Flors, en una setmana van passar dotze mil persones per una de les sales. Això és irreal, no ho podem tenir

en compte a l'hora de fer una valoració a llarg termini de la nostra funció cultural i el servei públic que oferim.

I quins criteris van incorporar, la Fundació Cerezales?

En el seu cas, giren entorn del discurs ecologista i el territori. Van decidir que observarien el seu territori immediat, en tres-cents seixanta graus, i van dir: «Aquest és el nostre espai de pensament, d'acció, de recerca», i així s'han fet una identitat. És l'antítesi de la cultura Walmart, de voler agradar a tothom, de voler oferir activitats per a tothom, de voler acollir-ho tot. Hi ha molts espais grans que es converteixen en espais contenidors, fins i tot el Bòlit corre aquest risc. Pel fet de ser un centre territorial en què has de col·laborar amb molta gent, corres el risc de perdre identitat, de perdre mirada i discurs. El repte és oferir servei públic sense perdre discurs. Per a mi, això és el més complicat.

Ampliar els discursos que ofereixen les exposicions, com dieu, «anar sumant capes»...

Són les maneres de dialogar o d'apropar-se al fet artístic. En aquest sentit, vaig començar amb el Bòlit Pensament i també el que anomenem el Míticulator: rutes i activitats més perifèriques del fet artístic que ens permeten sortir de la sala d'exposició. A la primera exposició, «Cap a les deus», vam anar a pescar anguiles. També hem anat a fer la ruta de la Girona de l'aigua, que és més historicista; el taller de cistelleria

>> El 2015, oferint una conferència en el marc d'Hilo Mental a l'Antic Teatre.
(Foto: ARXIU ÍNGRID GUARDIOLA)

amb planta de riba amb el Museu de l'Aigua de Salt, o la ruta narcovegetal feminista a través de les hortes de Santa Eugènia, preciosa, on es van reunir biòlogues, remeieres i dones amb interessos ben diversos. Es tracta d'accedir al fet artístic a través d'altres punts d'entrada. I també enllaça amb la necessitat de sortir dels espais tancats, i més en un món de postconfinament.

I les aliances amb altres institucions i espais d'art, són una prioritat?

La lògica de les aliances és important, coproduïm amb diferents centres. A la ciutat en tenim moltes: La Mercè, la Catedral Ferrater Mora i la Universitat de Girona, amb el projecte Bòlit Pensament; amb La Volta fem tallers i el projecte Segona Residència; amb el Museu d'Història preparem una exposició i, a banda, tenim lligams amb altres entitats. De l'àmbit proper, amb el Museu del Ter, el de la Mediterrània, el Museu de l'Empordà, l'ARBAR de la Selva de Mar, els Nyamnyam de Mieres, la Còclea de Camallera, Art & Gavarres o l'Espai Rizoma, per posar-ne alguns exemples. De fora, coproduccions i itineràncies amb La Virreina de Barcelona, Lo Pati d'Amposta o el Centre del Carme de València, a més de les residències internacionals d'artistes, un programa que ja fa temps va implementar Carme Sais i que està molt bé. Tenim intercanvis amb el Quebec (Chambre Blanche) i Itàlia (Rad'Art).

Vau néixer a Girona i hi va viure la infància i l'adolescència. Ara que hi heu tornat, creieu que ha canviat molt la ciutat?

Feia vint-i-dos anys que no vivia aquí. Hi vaig viure fins als divuit anys, tot i que no n'havia desconnectat del tot. Amb el Truffaut hi col·laboro des del 2005, i amb la Universitat de Girona fa dotze anys que faig de professora associada. Però, és clar, no hi vivia. L'he trobat canviada, encara que no d'una manera diferent de com han canviat les ciutats els últims vint anys, perquè les transformacions econòmiques i culturals, sobretot les que tenen a veure amb la incidència del turisme, les han dibuixat d'una manera molt semblant i n'han folkloritzat les diferències. Potser li falta autenticitat, tot i que això tal vegada té a veure amb com jo me la mirava d'adolescent, tot i que crec que era una ciutat una mica més

>> El 2019, en rebre el Premi Serra d'Or per l'assaig L'ull i la navalla.
(Foto: ARXIU INGRID GUARDIOLA)

descontrolada (i ho dic en un sentit positiu), no només en el sentit de configuració estètica, sinó també d'usos dels espais públics.

Li cal tant turisme, a Girona? No ves-sarà?

El seixanta per cent del públic del Bòlit és turístic, tot i que no el tenim gaire en compte. Al Pou Rodó no hi entra, però a Sant Nicolau i a la Rambla, sí. El nostre repte és la gent que viu a Girona, a la província i a Catalunya. Els turistes hi passaran igualment.

Un turisme que cal repensar amb urgència.

El confinament també ha estat un experiment social, per veure que hi ha al-

A Girona potser li falta autenticitat, tot i que això tal vegada té a veure amb com jo me la mirava d'adolescent. Crec que era una ciutat una mica més descontrolada (i ho dic en un sentit positiu), no només en el sentit de configuració estètica, sinó també d'usos dels espais públics.

>> Ingrid Guardiola a l'espai expositiu del Bòlit. (Foto: DAVID BORRAT)

tres maneres d'organitzar el treball. El teletreball s'imposa i fa que puguis fer feina des d'on vulguis. I als països de renda *per capita* més alta, es compren cases a països del sud d'Europa que els ofereixen rutes i altres coses, i d'aquesta manera es revalor a preu del sòl. Aquí tenim els ciclistes. Són uns mons bombolla, perquè no són comunitats que dialoguin amb el substrat local, i a això ja no li podem dir *turisme*, perquè no són passants. La ciutat es converteix en segones residències de gent d'un nivell adquisitiu alt, i això suposa una dificultat. I una altra és que l'atenció d'una bona part de la gent se'n va als mons digitals, a les pantalles. A això aquest estiu hi hem sumat el moment *carpe diem* postpandèmia, en què la gent vol menjar, beure, viatjar, gastar-s'ho tot i no pensar gaire. És un moment complicat.

Però el balanç fins avui és positiu?

Em sento còmoda i bé en el càrrec de direcció, perquè m'agraden els reptes i em sento capaç, però sabent que estic aquí temporalment, com ha de ser. Aquests càrrecs són molt exigents i no m'imagino tota la vida amb aquesta intensitat. Aquests llocs de treball estan canviant, abans eren de perfil cultural, i s'han convertit en funcionarials. D'aquí a deu anys, estaran ocupats per

càrrecs tècnics o directors d'empreses de gestió de cultura privades, fruit d'una externalització. Històricament, eren càrrecs que imprimien una mirada i una idiosincràsia pròpies al centre. El perfil funcionalista assegura la supervivència dels centres, cosa que està molt bé, tot i que en desdibuixa la potència cultural. A banda d'això, he seguit bastant el projecte que vaig presentar al concurs públic de direcció. Algunes coses no han pogut ser, com les beques: en volia oferir moltes, però els temes administratius ho han complicat. O la part digital que volia implementar, que demana una estructura que no tenim.

Ens convidau a les properes exposicions d'aquesta tardor? Què no ens podem perdre?

Aquest juliol hem inaugurat a Vila-bertran l'exposició «Parar taula», hem ajuntat Tura Sanglas i Isabel Banal i s'han entès molt bé. Fins a final de setembre tenim l'exposició «Biennal 2064» sobre la cultura de la predicció i la relació amb la tecnologia digital, sobretot quant als algorismes de predicció. I aquesta tardor tenim dues exposicions, «Palau de vent», de Lúa Coderch, que va ser una de les premiades del Festival Loop de Barcelona amb la xarxa de centres d'arts visuals

del SPEAV (Sistema Públic d'Equipaments d'Arts Visuals de Catalunya), en el qual participa el Bòlit, i que va sobre la desorientació vital. I una altra, «Desconeguts habituals», sobre els personatges singulars de la cultura contemporània o sobre el boig o la boja del poble, però des d'un punt de vista antropològic molt entranyable. Està comissariada per Julià Guillaumon i Adrià Pujol, i té una part artística i una altra de més antropològica sobre com n'eren d'essencials aquests personatges i com feien de catarsi de la suposada normalitat. Són figures que desapareixen del paisatge social. Intentaré que cada any hi hagi una exposició més popular. En paral·lel, hem organitzat el cicle de xerrades «Elogi del desori».

I l'any vinent? Ens en podeu avançar alguna cosa?

Treballem sobre la dona monstre i sobre com ens relacionem amb la tecnologia en un context de pobresa energètica. Això enllaça amb alguna cosa que jo ja tenia en el meu projecte inicial, una constant puntual però sense esma que anomeno *de rerum natura*, la naturalesa de les coses o les coses de la naturalesa. Les exposicions que hem fet fins ara ja tenien algun component que anava cap aquí. També el tindrà aquesta exposició sobre com utilitzem la tecnologia per relacionar-nos d'una manera més vital, més poètica i sostenible. I també revisitem l'univers Víctor Català des de la consideració de la naturalesa com a amenaça patriarcal.

Heu dit tantes coses que només penso en la feina que feu i que no sempre es veu, i que hem intentat, des d'aquí, fer visible. Moltes gràcies i molta sort.

És una bona feina, sí; has de tenir el cap clar. I encara que sigui un equip petit, és molt important destacar la feina de la Farners i la Diana, que són la memòria viva del Bòlit, dues tècniques molt importants. Tenim una administrativa nova, la Tamara, que val molt, i la Núria, amb un contracte temporal. També cal reconèixer la feina de l'equip de muntatge (contractat): en Xavi, en Quim, l'Ànder i l'Anna són impecables. I els responsables de tots els altres serveis. No hi ha ningú sobrer.